

СТУДЕНТСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ ЯК ШКОЛА ЕФЕКТИВНОЇ СПІВПРАЦІ МАЙБУТНЬОГО МЕНЕДЖЕРА ОСВІТИ З ГРОМАДСЬКИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

У статті розглянуто органи студентського самоврядування як один із засобів підготовки майбутніх менеджерів освіти до роботи з громадськими організаціями.

Ключові слова: менеджер освіти, громадські організації, органи студентського самоврядування.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Головною метою сучасної освіти є створення умов для розвитку і творчої самореалізації кожного громадянина України, формування покоління, здатного навчатися впродовж життя. Виникає потреба у формуванні нового типу менеджерів освіти з високими організаторськими, комунікативними, проєктивними і креативними здібностями, вмінням самостійно приймати рішення та впевнено їх відстоювати. Визначальну роль у формуванні особистісного ставлення до професії відіграють різноманітні види позанавчальної діяльності в період навчання у вищому закладі. Могутнім фактором прищеплення означених управлінських умінь, виявлення потенційних лідерів та формування у них навичок управлінської та організаторської роботи є студентське самоврядування ВНЗ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз психолого-педагогічної та спеціальної літератури свідчить, що проблема розвитку самоврядування молоді виступала об'єктом дослідження багатьох вітчизняних науковців. А. Макаренко обґрунтував теоретико-методологічні засади самоврядування юнацького колективу. В. Сухомлинський створив оригінальну теорію розвитку учнівського самоврядування та провів її апробацію. Діяльність студентського самоврядування досліджували такі вчені, як В. Кремень, Т. Буяльська, Г. Троцько, К. Потопа. Найбільш цікавим для нашого дослідження є методологічні аспекти розвитку студентського самоврядування пов'язані з досвідом конкретного ВНЗ (О. Бажал, У. Ванькович, О. Михайлюк, О. Суржик, Р. Ткачук, Т. Яцків). Діяльність студентського самоврядування ВНЗ розглядалась нами з позиції методології педагогічного менеджменту (В. Маслов, В. Драгун), інноваційного менеджменту (П. Завліл, В. Князєв, Л. Мінделі, М. Портер, О. Пригожий, Р. Фатхутдінов), педагогічної інноватики (Л. Ващенко, Л. Даниленко, В. Луговий, В. Паламарчук, М. Поташнік, В. Сластьонін), основ підготовки менеджерів освіти (В. Берека, А. Боровський, Л. Кравченко, Т. Сорочан, Б. Жебровський, Л. Паращенко, В. Симонов).

Мета статті. Метою нашої статті стало дослідження ролі студентського самоврядування у підготовці менеджерів освіти до роботи з громадськими організаціями.

Виклад основного матеріалу. Специфіка розвитку сучасних освітніх закладів, зокрема загальноосвітніх, вимагає нової інтерпретації принципів підготовки менеджерів освіти до роботи з громадськими організаціями. Така підготовка може здійснюватися ще під час навчання майбутніх менеджерів у педагогічному ВНЗ шляхом їх участі в органах студентського самоврядування. Щоб бути успішним в інформаційному, мінливому суспільстві, необхідно мати навички управління мисленням, впливу на інших людей, приймати виважені рішення. Ці навички здобуваються у лавах студентського самоврядування ВНЗ. Тобто студентське самоврядування розглядається науковцями, як потужний фактор демократизації вищої школи, який сприяє формуванню у майбутніх менеджерів освіти громадянської свідомості.

Самоврядування – це, перш за все, управлінська діяльність, якій властиві відповідні функції: прогнозування, планування, організація, регулювання, облік і контроль. Студентське самоврядування у вищому навчальному закладі – це самостійна громадська діяльність студентів з реалізації функцій управління вищим навчальним закладом, яка здійснюється студентами відповідно до завдань студентського колективу, задля забезпечення виконання студентами своїх обов'язків, захисту їхніх прав і сприяє гармонійному розвитку особистості студента, формуванню у нього навичок майбутнього організатора, керівника. Головна мета діяльності органів студентського самоврядування полягає у створенні умов самореалізації молодих людей в інтересах особистості, суспільства і держави [1].

У рекомендаціях Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України вищим навчальним закладам зазначено, що «студентське самоврядування є важливим чинником розвитку і модернізації суспільства, виявлення потенційних лідерів, вироблення у них навичок управлінської та організаторської роботи з колективом, формування майбутньої еліти нації» [3, с. 4]. Завданням самоврядування є організація навчально-виховної роботи в позанавчальний час, зокрема в студентських гуртожитках; налагодження студентського побуту і дозвілля; соціальний захист прав та інтересів студентів; розвиток навчальної, наукової і творчої діяльності; створення за згодою адміністрації різноманітних гуртків, об'єднань, клубів за інтересами; співпраця з іншими навчальними закладами і молодіжними організаціями; вивчення громадської думки; участь в організації міжнародного обміну студентами.

У межах органів студентського самоврядування майбутні менеджери освіти вчать співпрацювати зі студентськими організаціями інших ВНЗ, громадськими організаціями (ГО), органами державної влади та

місцевого самоврядування, бізнес-структурами. Подібна співпраця надає певні переваги. По-перше, досвід – через використання порад поважних ГО чи досвідченіших активістів інших ВНЗ. По-друге, допомогу. Під час проведення різноманітних заходів інші організації можуть посприяти в забезпеченні, наприклад, обладнанням, людьми необхідних професій, масовкою. По-третє, фінансування. Це, в першу чергу, стосується органів державної влади, бізнес-структур та громадських організацій, які мають цільове фінансування, чи отримали грант.

Налагодження стосунків з органами студентського самоврядування (ОСС) інших ВНЗ чи факультетів корисне для отримання досвіду. Менеджер освіти обирає ВНЗ, де ОСС справді дієві й незалежні. Якщо вони працюють не перший рік, то напрацювали чималий досвід. Крім того, користь можуть дати й об'єднання на рівні міста. Це не обов'язково має бути якась формалізована організація, а, наприклад, клуб за інтересами. Проведення спільних зустрічей лідерів ОСС різних ВНЗ надає можливість окреслити спільні студентські проблеми. Ефективним також є проведення спільних конференцій, семінарів, нарад на регіональному рівні, міжвузівських конкурсів та змагань, спільних вечірки, туристичних походів.

ОСС – це тільки одна з форм об'єднання активної молоді. Існують міські, обласні, загальноукраїнські й міжнародні організації, які об'єднують студентів. Співпраця з громадськими організаціями надає можливість студентському самоврядуванню обмінюватися досвідом; залучати тренерів та активістів з громадських організацій на проекти ОСС; обмінюватися інформацією, ресурсами; реалізовувати партнерські проекти; представляти проекти інших ВНЗ у своєму ВНЗ; отримати допомогу під час лобіювання тих чи інших проектів (громадські організації часто мають контакти з міською та обласною адміністраціями); отримати інформаційну підтримку (наприклад, реклама проекту в міських ЗМІ). Адреси й контакти громадських організацій можна дістати в управліннях юстиції або сім'ї та молоді чи знайти в Інтернеті. Громадські організації йдуть на співпрацю, адже їм потрібно збільшувати популярність та свій вплив, кількість членів. Тому їм вигідно співпрацювати з органами студентського самоврядування.

Можна звернутись до досвіду створення студентських навчально-науково-виробничих підрозділів у вищому навчальному закладі. В сучасних економічних умовах навіть високий рівень знань, набутий майбутнім менеджером освіти під час навчання, якщо він не підкріплений практичними навичками та знаннями основ роботи з громадськими організаціями, не гарантує йому успіху у цій справі.

Основне завдання навчально-виробничих підрозділів в педагогічному ВНЗ – надати можливість студентам отримати глибоку практичну підготовку через залучення їх до реальної роботи з громадськими організаціями. Технологія навчання в ньому органічно поєднує навчальний процес, наукову роботу, виробничу практику, надає можливість студентам закріпити отримані знання за обраною спеціальністю, набути практичних навичок своєї майбутньої професії, ознайомитися з основами співпраці з громадськими організаціями.

К. Кольченко та Г. Нікуліна вважають, що процес створення навчально-виробничого підрозділу у вищому навчальному закладі проходить кілька етапів. На першому, підготовчому, при кафедрі чи на факультеті за напрямками співпраці з громадськими організаціями силами викладачів та студентів створюється структурний підрозділ у відповідній формі. Це може бути наукова лабораторія, інформаційно-консультаційний центр, конструкторське бюро, сервісний центр, видавничо-поліграфічний центр. На цьому етапі організаційно-методичну допомогу надають фахівці відділу наукових досліджень, а фахове керівництво здійснюють досвідчені викладачі-наставники, які мають не тільки навчити студентів, а й допомогти їм втілити у життя теоретичні знання. Як і керівництво науково-дослідною роботою студентів, це має бути враховано в індивідуальних робочих планах викладачів. Наступний етап – створення реальних студентських проектів на базі окремих структур, які вже набули певного досвіду роботи з громадськими організаціями, мають постійні контакти, довели свою компетентність і готові до виходу на ринок освітніх послуг. Важливу роль при переході до самостійної діяльності відіграє Центр студентської громадської ініціативи «Лідер», який організовує підготовку до громадської діяльності в системі навчально-виробничих підрозділів [2].

Головну роль в громадських проектах відіграє спонсор. Робота зі спонсорами та меценатами дуже кропіткий процес. Під час такого спілкування майбутній менеджер освіти вчиться збирати інформацію; аналізувати можливі мотиви потенційних спонсорів; минулий досвід збору коштів; визначати своїх прихильників, до яких можна звернутися в першу чергу; писати заявки та листи-запити; встановлювати порядок контролю за надходженням коштів. Значна частина потенційних спонсорів спочатку бажає отримати лист-запит (letter of inquiry) з невеликим описом проекту й характеристикою заявника. Лист-запит – найпоширеніша форма звертання. З одного боку, він змушує сформулювати зміст проекту, з іншого боку, є основою для майбутнього конструктивного діалогу. Лист-запит пояснює, чому майбутній менеджер освіти або члени студентського самоврядування звернулися саме в цей фонд (до цього спонсора), чітко пояснює необхідність даного проекту й зміст проблеми, містить інформацію про завдання, очікувані результати, методи виконання проекту, переконує, чому саме ця організація здатна виконати такий проект, характеризує діяльність, досягнення й кваліфікацію організації.

Органи студентського самоврядування мають можливість брати участь у спільних з громадськими організаціями проектах. Одним із критеріїв відбору проектів є існування громадських організацій, які захищають потреби та інтереси молоді, а саме: розвивають патріотичне виховання, формують здоровий спосіб життя, підтримують молодіжне підприємництво, літературно-мистецькі та культурні інтереси молоді, її інформаційні потреби.

Висновки. Студентське самоврядування виховує реальних лідерів українського суспільства. Самоврядування дає змогу майбутньому менеджеру освіти реалізувати себе як обдаровану і талановиту особистість; набути організаторських умінь, привчає відповідально виконувати свої обов'язки та покладені на нього завдання; стимулює активність молодого громадянина в суспільному житті загалом; сприяє налагодженню конструктивної співпраці між менеджерами освіти та громадськими організаціями.

Перспектива подальших досліджень. Напрями подальших наукових розвідок ми вбачаємо в розробці моделі громадської студентської організації для педагогічного ВНЗ, яка буде сприяти успішному формуванню готовності менеджерів освіти до роботи з громадськими організаціями.

ЛІТЕРАТУРА

1. Буяльська Т. Б. Європейська практика студентського самоврядування в університетах України : метод. матеріали / Т. Б. Буяльська. – К. : Либідь, 2005. – 82 с.

2. Кольченко К. О. Студентські навчально-науково-виробничі підрозділи: проблеми та перспективи / К. О. Кольченко, Г. Ф. Нікуліна // Вісник Університету «Україна»: Теоретичне та науково-методичне видання. – 2002. – № 2. – С. 6-8.

3. Студентське самоврядування як невід'ємна складова демократизації вищої школи / [укладачі: М. Ф. Степко, Я. Я. Боллобаш, В. Д. Шинкарук, К. М. Левківський, В. І. Даніленко; відп. ред. М. Ф. Степко]. – К. : Освіта України, 2005. – 49 с.

Подано до редакції 22.10.12
